

Željka
Čorak

Eugenu Frankoviću u spomen (1930. – 2011.)

Ima ljudi s golemim bibliografijama a skromna traga. Ima onih koji nisu pisali mnogo, ali su govorili: okolini, mladima, javnosti. Dijelili su svoje znanje i ideje na drevni, reklo bi se antički način. Bilo je dovoljno s njima ili za njima hodati po gradu.

Hodati po gradu: upravo to bila je srž interesa Eugena Frankovića. Da smo rekli “hodati po cesti”, mogli su se supsumirati istarski krajolici sa stancijama koje je Franković razmatrao cijeloga života. Još 1969. godine objavio je sa Zvanom Črnom i Josipom Rogličem knjigu *Istra, prošlost, sadašnjost*. No ipak je grad ostao njegova dominantna tema, kao uostalom mnogima koji su proveli vijek u Institutu za povijest umjetnosti uz profesora Milana Preloga. Od maloga grada Grožnjana, sažetka Frankovićeve Istre, Grožnjana u kojemu je zahvaljujući njemu Institut barem stanoviti broj godina raspolagao jedinom (gotovo) vlastitom nekretninom, do Zagreba kao neiscrpnog teksta čitanog kroz povijest i praćenog u svagdanjim zbivanjima i mijenama, Eugen Franković bio je povjesničar i teoretičar urbanizma u punom smislu riječi. U tom smislu jedan od njegovih važnih tekstova jest “Camillo Sitte: promotor teorije modernog urbanizma”. Bezbrojne su teme i rasprave o Zagrebu u kojima je sudjelovao, posebno sedamdesetih godina kao član Društva kritičara arhitekture, pa zatim kao cijenjeni sugovornik Društva arhitekata Zagreba i Udruženja hrvatskih arhitekata tako reći do kraja života. Bile su to, među ostalima, rasprave o Savi i oblikovanju njezinih obala od Podsuseda do

Ivanje Reke, gdje se suprotstavljao tehničkom monizmu; o Kvaternikovu trgu; o prenamjenama u središnjem gradskom prostoru i zgradi Muzičke akademije; o Radnoj grupi Zagreb i njezinu naslijeđu. Bio je jedan od autora elaborata o planiranju Trnja. Izradio je Izvještaj o projektu adaptacije i radovima u toku na amfiteatru u Puli. Sudjelovao je u programu sanacije Francuskog paviljona u sklopu Studentskog centra. Autor je studije o urbanističkom planiranju Zagreba od 1945. do 1965. godine, gdje prati razvoj ideja o gradu od umrtvljenog funkcionalizma do tendencija rekonstrukcije, sanacije i bonifikacije. Za takav pristup, za uvažavanje konteksta, uvijek se zalagao. Godine 1994., sa zajedničkim nam iskustvom razorene Hrvatske, napisao je tekst “Identitet Hrvatske, primjer Dubrovnika”. Neobičan oblik Hrvatske, zbog kojega je ona do danas zapravo još nekonstituirana, trojedna zemlja, Franković je međutim očitao kao logičnu posljedicu osnovne prednosti: vidio je Hrvatsku kao zemlju dodira bitnih europskih komunikacijskih pravaca, kao samu zemlju komunikacije. Analizirajući Dubrovnik, osvrće se na toponim, na historijsko-geografske aspekte (ulogu Otranta i maritimnu formaciju), na medij mora i strukturu “natprostora”, na značenje toga prostora mira, na mentalitet koji iz toga proizlazi – kao na bazu povijesti i plazmu kulture, točku konvergencija i snagu amalgamiranja.

Posebno je značajan element Frankovićeve povijesnoumjetničke ostavštine izložba o Milanu Lenuciju koju ju je 1988. priredio

u Muzeju za umjetnost i obrt. Tu je nizom izvanrednih Lenucijevih nacrtâ pokazao značenje toga velikog planera kako za organski pristup sjevernim dijelovima Zagreba, tako, dakako, za udio u planiranju Donjega grada, a također i za velike poteze istočnoga dijela Zagreba. U svojim tekstovima Franković je ostavio i logičnu pretpostavku o značajnijem

udjelu Hermana Bolléa u planiranju i oblikovanju tzv. Lenucijeve ili Zelene potkove.

Eugen Franković umro je usred ljeta, kad nitko ni o kome ništa ne zna i kad se sve vijesti odgađaju do jeseni. Preostaje, dakle, kako bi rekao Ujević, plakati u zakašnjenju, ali također i ukoričiti Frankovićeve tekstove i tako se odužiti njegovoj uspomeni. ×